

Oponentský posudek disertační práce Mgr. Pavlína Synkové

Popis staročeské apelativní deklinace (se zřetelem k automatické morfologické analýze textů Staročeské textové banky)

Doktorandka se ujala nesmírně ambiciózního úkolu: vyčerpávajícím způsobem popsat deklinaci apelativ ve staré češtině na základě Staročeské textové banky jakožto korpusového základu, slovníků staré češtiny a historických mluvnic. Svým mimořádným vědeckým výkonem tak učinila nepominutelný krok k položení základů počítačové morfologické analýzy staré češtiny, což byl vedle teoretického popisu deklinace apelativ její, řekněme, praktický cíl. Předvedla, jak složité je popsat ve staré češtině morfologii a slovtvorbu byť jen apelativ.

Práce mne ohromila svým rozsahem a kvalitou. Nikdy jsem neměl v ruce disertační práci o 552 stranách: navíc stranách převážně hustě popsaných, na nichž není žádná vata, jen hutný vědecký text opatřený navíc mnoha tabulkami a doklady. Autorka předvedla vynikající výkon: mimo vyčerpávající a rešeršně nesmírně pracný výzkum skloňování staročeských apelativ zvolila asi **jedinou správnou koncepci** plánované automatické morfologické analýzy staré češtiny (včetně lemmatizace): zhruba řečeno, moci vygenerovat na základě tvarotvorných základů a koncovek celé paradigma lexému, hledat pak podle vzniklých tvarů tvary v textech staré češtiny a přiřazovat jim lemmata a morfologické vlastnosti.

Práce se vyznačuje těmito vlastnostmi:

A. Je důkladným a vyčerpávajícím popisem deklinace staročeských apelativ na základě uvedených (typů) zdrojů.

B. Dosvědčuje:

- a. vynikající jazykovědnou erudici autorky
- b. autorčino suverénní zvládnutí zvolené problematiky
- c. autorčinu mimořádnou akribii
- d. autorčinu znalost odborné literatury a vůbec staré češtiny
- e. suverénní schopnost autorky pracovat s literaturou a se zvolenými zdroji a excerpovat relevantní doklady, jichž je v práci velké množství
- f. autorčinu znalost problematiky morfologického značkování korpusů
- g. schopnost autorky používat náležité softwarové nástroje.

Autorka opravdu přesvědčivě a zcela seriózně pracuje s materiálem: její práce obsahuje velké množství excerpovaných dokladů (už jen dohledávat je muselo zabrat obrovské množství času).

Lze si jen přát, aby podobně podrobně a kvalitně byly popsány i další, méně početně zastoupené slovní druhy, jako je práce P. Synkové.

Práce je navíc napsána plynulým slohem, jemuž nelze nic vytknout, velmi pěkně se čte, ač je to lektura náročná.

Přestože je práce nesmírně rozsáhlá, obsahuje minimum překlepů a formálních chyb (vyznačil jsem je tužkou do exempláře práce ad usum auctorky).

Vřele doporučuji, aby práce byla knižně publikována: je to patrně jedna z nejlepších prací kdy napsaná o staré češtině (ono *patrně* píše proto, že nejsem odborníkem na starou češtinu). Mám za to, že nikdo, kdo se v budoucnu bude zabývat zvolenou problematikou a problematikou popisu dalších slovních druhů pro účely morfologické analýzy staré češtiny, nebude moci práci Synkové pominout.

Práci jsem si podrobně prostudoval a konstatuji, že v ní nejsou slabá či hluchá místa, vytčený problém je zpracován vyčerpávajícím způsobem. Mám vlastně jen dvě otázky:

První se týká třetího odstavce na s. 439: mohla by autorka rozvést důvody, jež ji vedly k tomu, že preferuje nástroj morfologického značkování staré češtiny, aniž by chtěla využít nástrojů pro zpracování moderních fází jazyka? Je přece výhodné mít nějaký nástroj na zpracování současné češtiny (morfologický slovník a analyzátor) a přizpůsobit jej češtině staré. Nebo snad ne? Rád bych o tom při obhajobě stručně diskutoval.

Druhá se týká implementace dané problematiky: jak je implementace nyní již daleko, tj. co se událo od doby, kdy autorka práci odevzdala (10. 3. 2017)?

U disertací, které posuzuji, obvykle uvádím klady a zápory práce, tato práce ovšem – až na pár překlepů – žádné zápory nemá.

Předložená práce je vynikající, a to i v původním významu adjektiva *vynikající*: opravdu vyniká (až na velmi nečetné výjimky) nad všechny disertace, které jsem kdy posuzoval. Je to výrazně nadstandardní, plně vyžralá vědecká práce, jejíž kvalita daleko překračuje požadavky na udělení doktorátu. Doporučuji tedy, aby doktorandce byl udělen přinejmenším titul Ph.D.: pokud se tak stane, bude tento titul udělen zralé vědecké osobnosti, která má před sebou nepochybně skvělou odbornou dráhu. Na obhajobu Mgr. Synkové a na její další vědecké výkony se těším a přeji jí v další odborné práci mnoho zdarů.

V Praze dne 5. 5. 2017

doc. RNDr. Vladimír Petkevič, CSc.
Ústav teoretické a počítačové lingvistiky FFUK
oponent